Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

16. marts 2023 *

»Præjudiciel forelæggelse – intellektuel ejendomsret – sortsbeskyttelse – forordning (EF) nr. 2100/94 – undtagelsen i artikel 14, stk. 3 – artikel 94, stk. 2 – krænkelse – ret til erstatning – forordning (EF) nr. 1768/95 – artikel 18, stk. 2 – skadeserstatning – minimumsengangsbeløb svarende til det firedobbelte af licensafgiften – Europa-Kommissionens kompetence – ugyldighed«

I sag C-522/21,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Pfälzisches Oberlandesgericht Zweibrücken (den regionale appeldomstol i Zweibrücken, Pfalz, Tyskland) ved afgørelse af 18. august 2021, indgået til Domstolen den 24. august 2021, i sagen

MS

mod

Saatgut-Treuhandverwaltungs GmbH,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, C. Lycourgos, og dommerne L.S. Rossi, J.-C. Bonichot, S. Rodin og O. Spineanu-Matei (refererende dommer),

generaladvokat: M. Szpunar,

justitssekretær: fuldmægtig S. Beer,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 14. juli 2022,

efter at der er afgivet indlæg af:

– MS ved Rechtsanwalt N. Küster,

– Saatgut-Treuhandverwaltungs GmbH ved Rechtsanwälte E. Trauernicht og K. von Gierke,

– Europa-Kommissionen ved A.C. Becker, B. Eggers og G. Koleva, som befuldmægtigede,

* Processprog: tysk.

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 27. oktober 2022,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører gyldigheden af artikel 18, stk. 2, i Kommissionens forordning (EF) nr. 1768/95 af 24. juli 1995 om gennemførelsesbestemmelser vedrørende landbrugsundtagelsen i artikel 14, stk. 3, i Rådets forordning (EF) nr. 2100/94 om EF-sortsbeskyttelse (EFT 1995, L 173, s.14), som ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 2605/98 af 3. december 1998 (EFT 1998, L 328, s. 6) (herefter »forordning nr. 1768/95«), henset til artikel 94, stk. 2, første punktum, i Rådets forordning (EF) nr. 2100/94 af 27. juli 1994 om EF-sortsbeskyttelse (EFT 1994, L 227, s. 1).

2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem MS og Saatgut Treuhandverwaltungs GmbH (herefter »STV«) vedrørende beregningen af størrelsen på erstatningen for den skade, som sidstnævnte har lidt som følge af MS's ulovlige udsåning af vinterbygsorten KWS Meridian.

Retsforskrifter

Forordning nr. 2100/94

3 Artikel 11 i forordning nr. 2100/94 med overskriften »Retten til EF-sortsbeskyttelse« fastsætter følgende i stk. 1:

»Retten til EF-sortsbeskyttelse tilkommer den person, der har frembragt eller fundet og udviklet sorten, eller dennes successor, begge – dvs. personen og dennes successor – i det følgende benævnt »forædleren«.«

4 Denne forordnings artikel 13 med overskriften »Rettigheder knyttet til EF-sortsbeskyttelsen samt forbudte handlinger« bestemmer i stk. 1-3:

»1. EF-sortsbeskyttelsen bevirker, at indehaveren eller indehaverne af EF-sortsbeskyttelsen, i det følgende benævnt »indehaveren«, har ret til at foretage de i stk. 2 nævnte handlinger med hensyn til den pågældende sort.

2. Uden at dette indskrænker anvendelsen af artikel 15 og 16, kræver følgende handlinger tilladelse fra indehaveren, hvis der benyttes sortsbestanddele eller udbytte af den beskyttede sort, i det følgende under ét benævnt »materiale«:

a) produktion eller reproduktion (formering)

[…]

Indehaveren kan knytte betingelser eller begrænsninger til sin tilladelse.

3. Stk. 2 gælder kun for udbytte, hvis dette er tilvejebragt ved ikke-tilladt brug af sortsbestanddele af den beskyttede sort, og hvis indehaveren ikke har haft rimelig mulighed for at udøve sin rettighed vedrørende de nævnte sortsbestanddele.«

5 Denne forordnings artikel 14 med overskriften »Undtagelser fra EF-sortsbeskyttelsen« fastsætter:

»1. Uanset artikel 13, stk. 2, og med det formål at opretholde landbrugsproduktionen, er det tilladt landbrugere med henblik på formering på marken på deres egne bedrifter at anvende udbytte, som de har tilvejebragt ved på deres egne bedrifter at plante formeringsmateriale af en sort, bortset fra hybrider og syntetiske sorter, der er omfattet af EF-sortsbeskyttelse.

2. Bestemmelserne i stk. 1 gælder kun for følgende arter af landbrugsafgrøder:

[…]

b) kornarter:

[…]

Hordeum vulgare L. – byg

[…]

3. Inden forordningen træder i kraft, fastsættes de nærmere regler for håndhævelsen af undtagelsen i stk. 1 og for beskyttelsen af planteforædlernes og landbrugernes legitime interesser i gennemførelsesbestemmelser i medfør af artikel 114 på grundlag af følgende kriterier:

– [D]er må ikke være kvantitative restriktioner på bedriftsniveau i det omfang, det er nødvendigt for bedriftens behov.

– [D]et skal være tilladt landbrugeren selv at forarbejde eller at få forarbejdet høstudbyttet med henblik på udsåning, idet medlemsstaterne dog kan fastsætte visse begrænsninger for tilrettelæggelsen af forarbejdningen af det pågældende høstudbytte, specielt for at sikre, at det produkt, der indleveres til forarbejdning, er identisk med det forarbejdede produkt.

– [S]må landbrugere skal ikke betale vederlag til indehaveren: […]

  […]

– [A]ndre landbrugere skal betale indehaveren et rimeligt vederlag, som skal være betydeligt lavere end det beløb, der opkræves for en licens til produktion af formeringsmateriale af samme sort i samme område; dette rimelige vederlag kan ændre størrelse i tidens løb under hensyntagen til, i hvor stort omfang undtagelsen i stk. 1 finder anvendelse for den pågældende sort.

– [D]et påhviler alene indehaverne at kontrollere, at bestemmelserne i denne artikel eller bestemmelser, der er vedtaget i medfør heraf, overholdes; de kan ved tilrettelæggelsen af kontrollen ikke få bistand fra officielle organer.

– [I]ndehaveren skal efter anmodning have relevante oplysninger fra landbrugere og leverandører af forarbejdningstjenesteydelser; officielle organer, der deltager i kontrollen med landbrugsproduktionen, kan ligeledes stille relevante [oplysninger] til rådighed, hvis de har fået disse oplysninger som led i den normale udførelse af deres opgaver, og det ikke medfører ekstra byrder eller udgifter. […]«

6 Samme forordnings artikel 94 med overskriften »Krænkelse« har følgende ordlyd:

»1. Hvis en person

a) med hensyn til en sort, for hvilken der er meddelt EF-sortsbeskyttelse, foretager en af de i artikel 13, stk. 2, omhandlede handlinger uden at være berettiget hertil, eller

[…]

kan indehaveren kræve, at krænkelsen bringes til ophør, eller at der betales en rimelig godtgørelse, eller begge dele.

2. Hvis den pågældende har handlet forsætligt eller uagtsomt, er han desuden forpligtet til at erstatte indehaveren eventuel yderligere opstået skade som følge af krænkelsen. Ved simpel uagtsomhed kan dette krav nedsættes i forhold til graden af den simple uagtsomhed, men dog ikke så meget, at det bliver mindre end den fordel, den krænkende part har haft som følge af krænkelsen.«

7 Artikel 114 i forordning nr. 2100/94 med overskriften »Andre gennemførelsesbestemmelser« bestemmer følgende i stk. 1:

»De nærmere regler for anvendelsen af denne forordning fastsættes i gennemførelsesbestemmelserne. […]«

Forordning nr. 1768/95

8 Forordning nr. 1768/95 blev vedtaget på grundlag af artikel 114 i forordning nr. 2100/94.

9 Artikel 5 i forordning nr. 1768/95 med overskriften »Vederlagets størrelse« bestemmer:

»1. Størrelsen af det rimelige vederlag, der i henhold til […] artikel 14, stk. 3, fjerde led, [i forordning nr. 2100/94] skal betales til indehaveren, kan fastsættes i en kontrakt mellem indehaveren og den pågældende landbruger.

2. Hvis en sådan kontrakt ikke er indgået eller ikke finder anvendelse, skal vederlaget være betydeligt lavere end det beløb, der opkræves for en licens til produktion af formeringsmateriale af den laveste kategori, der officielt kan certificeres, af samme sort i samme område.

[…]

4. Hvis vederlagets størrelse, når det gælder stk. 2, er fastlagt i aftaler mellem sammenslutninger af indehavere og landbrugere […] skal de aftalte niveauer anvendes som retningslinjer for fastlæggelsen af det vederlag, der skal udbetales i de pågældende områder og for den omhandlede art, hvis disse niveauer og de dermed forbundne betingelser er blevet meddelt Kommissionen

skriftligt af befuldmægtigede repræsentanter for de relevante sammenslutninger, og de aftalte niveauer og dermed forbundne betingelser på grundlag heraf er blevet offentliggjort […]

5. Hvis der, når det gælder stk. 2, ikke foreligger en aftale som nævnt i stk. 4, udgør vederlaget i henhold til stk. 2 50% af det beløb, der opkræves for produktion af formeringsmateriale på licens.

Hvis en medlemsstat inden den 1. januar 1999 har underrettet Kommissionen om en umiddelbart forestående indgåelse af en aftale som nævnt i stk. 4 mellem de relevante sammenslutninger på nationalt eller regionalt plan, andrager det vederlag, der skal udbetales i det pågældende område og for den omhandlede art, dog 40% i stedet for de ovenfor nævnte 50%, men kun for anvendelsen af landbrugsundtagelsen forud for iværksættelsen af en sådan aftale og ikke senere end den 1. april 1999.

[…]«

10 Denne forordnings artikel 17 med overskriften »Krænkelser« fastsætter:

»Indehaveren kan påberåbe sig de af EF-sortsbeskyttelsen omfattede rettigheder over for en person, der overtræder de betingelser eller begrænsninger, der er knyttet til den i […] artikel 14 [i forordning nr. 2100/94] omhandlede undtagelse som fastlagt i nærværende forordning.«

11 Nævnte forordnings artikel 18 med overskriften »Særlige civilretlige søgsmål« bestemmer:

»1. En person som omhandlet i artikel 17 kan sagsøges af indehaveren med henblik på opfyldelsen af vedkommendes forpligtelser i henhold til […] artikel 14, stk. 3, [i forordning nr. 2100/94] som fastlagt i nærværende forordning.

2. Hvis en sådan person gentagne gange forsætligt har misligholdt forpligtelsen i […] artikel 14, stk. 3, fjerde led, [i forordning nr. 2100/94] for så vidt angår én eller flere af samme indehavers sorter, er han forpligtet til i henhold til […] artikel 94, stk. 2, [i forordning nr. 2100/94] at erstatte indehaveren eventuel yderligere opstået skade, og en sådan erstatning skal mindst omfatte et engangsbeløb svarende til det firedobbelte af det gennemsnitlige beløb, der opkræves for produktion på licens af en tilsvarende mængde formeringsmateriale af beskyttede sorter af den pågældende planteart i samme område, uden at dette dog udelukker erstatning for en eventuel større skade.«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

12 STV er en sammenslutning af indehavere af sortsbeskyttelsesrettigheder, som af sine medlemmer har fået til opgave at forsvare deres rettigheder og navnlig i eget navn at fremsætte anmodninger om oplysninger og anmodninger om betaling.

13 MS er en landbruger, der i løbet af de fire produktionsår 2012/2013 til 2015/2016 havde plantet vinterbygsorten KWS Meridian, der er beskyttet i henhold til forordning nr. 2100/94.

14 STV anlagde sag med henblik på bl.a. at få oplysninger om denne udplantning. MS fremlagde for første gang for retten i første instans oplysninger vedrørende den mængde af vinterbygsorten KWS Meridian, der var blevet forarbejdet i de pågældende fire produktionsår, hvilket svarede til henholdsvis 24,5, 26, 34 og 45,4 hektokilogram frømateriale.

15 MS betalte herefter for produktionsårene 2013/2014 til 2015/2016 et beløb, der svarede til den afgift, der skulle betales for en licens til at anvende frø af vinterbygsorten KWS Meridian, og som var beregnet på samme måde som afgiften for produktionsåret 2015/2016, hvilket beløb svarede til den rimelige godtgørelse, der er omhandlet i artikel 94, stk. 1, i forordning nr. 2100/94.

16 STV nedlagde med hensyn til de tre omhandlede produktionsår påstand om, at der skulle betales en yderligere skadeserstatning – svarende til det firedobbelte af licensafgiften – i form af den erstatning, der er omhandlet i artikel 94, stk. 2, i forordning nr. 2100/94, sammenholdt med artikel 18, stk. 2, i forordning nr. 1768/95 (herefter »den omtvistede bestemmelse«), idet selskabet fra dette beløb fradrog det beløb, der svarede til den licensafgift, som MS havde betalt for de pågældende tre produktionsår.

17 MS bestred, at STV havde ret til en sådan betaling. MS gjorde i denne henseende gældende, at den skade, som STV havde lidt, var blevet kompenseret ved betalingen af den rimelige godtgørelse i henhold til artikel 94, stk. 1, i forordning nr. 2100/94 i stedet for udsåningsafgiften i henhold til artikel 5, stk. 5, i forordning nr. 1768/95. MS gjorde ligeledes gældende, at pålæggelsen af en generel og supplerende erstatning, der havde karakter af straf, var uforenelig med Domstolens praksis.

18 Ved dom af 4. december 2020 tog Landgericht Kaiserslautern (den regionale ret i første instans i Kaiserslautern) i det væsentlige STV's påstande til følge med henvisning til den omtvistede bestemmelses klare ordlyd.

19 MS iværksatte appel til prøvelse af denne dom ved den forelæggende ret, Pfälzisches Oberlandesgericht Zweibrücken (den regionale appeldomstol i Zweibrücken, Pfalz, Tyskland). Ifølge MS skal den omtvistede bestemmelse erklæres ugyldig med den begrundelse, at den er uforenelig med artikel 94, stk. 2, i forordning nr. 2100/94, der ikke tillader, at indehaveren tildeles en yderligere skadeserstatning i form af et engangsbeløb, der har karakter af straf, hvilken skadeserstatning i det foreliggende tilfælde svarer til det firedobbelte af det beløb, der opkræves for en licens til produktion (herefter »licensafgiften«).

20 STV har gjort gældende, at den omtvistede bestemmelse ikke tilsidesætter artikel 94, stk. 2, i forordning nr. 2100/94 og er forenelig med Domstolens praksis.

21 Den forelæggende ret er af den opfattelse, at den afgørelse, som den skal træffe, udelukkende afhænger af, om den omtvistede bestemmelse er gyldig. Efter at have henvist til, at en forordning, der vedtages i medfør af en grundforordning på grundlag af en beføjelse i nævnte grundforordning, ikke må fravige bestemmelserne i sidstnævnte grundforordning, som førstnævnte forordning er afledt af, idet den ellers risikerer at blive annulleret, har den forelæggende ret bemærket, at den omtvistede bestemmelse, hvorved Kommissionen har fastsat et engangsbeløb for mindstetab, der svarer til det firedobbelte af licensafgiften, kan være i strid med artikel 94, stk. 2, første punktum, i forordning nr. 2100/94 og således er ugyldig.

22 Den forelæggende ret har i denne henseende anført, at med henblik på at kompensere for den fordel, som den krænkende part opnår, foreskriver denne forordnings artikel 94, stk. 1, en rimelig godtgørelse, der svarer til størrelsen af licensafgiften. I denne sammenhæng kan nævnte forordnings artikel 94, stk. 2, første punktum, fortolkes således, at indehaveren i tilfælde af en forsætlig eller uagtsom krænkelse kun har ret til erstatning for en videregående skade, såfremt

den pågældende skade konkret kan påvises. Ifølge den forelæggende ret synes det at fremgå af Domstolens praksis, at det er uforeneligt med artikel 94, stk. 2, første punktum, i forordning nr. 2100/94 at fastsætte minimumsskadens størrelse på grundlag af en generel norm.

23 Det er på denne baggrund, at Pfälzisches Oberlandesgericht Zweibrücken (den regionale appeldomstol i Zweibrücken, Pfalz) har besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er artikel 18, stk. 2, i [forordning nr. 1768/95], såfremt der på de i denne bestemmelse nævnte betingelser kan forlanges en erstatning på mindst det firedobbelte af licensafgiften, forenelig med […] artikel 94, stk. 2, første punktum, [i forordning nr. 2100/94]?«

Spørgsmålet, om anmodningen om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling

24 Kommissionen har i sit indlæg – uden dog klart at gøre gældende, at anmodningen om præjudiciel afgørelse ikke kan antages til realitetsbehandling – bemærket, at omstændighederne i hovedsagen, således som de fremgår af forelæggelsesafgørelsen, er uklare. Kommissionen ønsker oplyst, om betingelserne i artikel 14, stk. 1, i forordning nr. 2100/94, bl.a. betingelserne om anvendelse, med det formål at opretholde landbrugsproduktionen, af formeringsmateriale af en beskyttet sort med henblik på formering på marken på en landbrugers egen bedrift, var opfyldt i produktionsårene 2013/2014 til 2015/2016. Kommissionen har anført, at hvis dette ikke er tilfældet, er denne bestemmelse og den omtvistede bestemmelse ikke relevante for afgørelsen af tvisten i hovedsagen, og besvarelsen af det præjudicielle spørgsmål er i denne henseende ikke afgørende. Kommissionen har imidlertid fremhævet, at spørgsmålet om, hvorvidt de faktiske betingelser, der er opstillet i denne artikel 14, er opfyldt, kun kan afgøres af den forelæggende ret, som det tilkommer at fastlægge alle relevante faktiske omstændigheder.

25 Det bemærkes, at det følger af Domstolens faste praksis, at det inden for rammerne af det samarbejde, der i henhold til artikel 267 TEUF er indført mellem Domstolen og de nationale retter, udelukkende tilkommer den nationale ret, for hvilken en tvist er indbragt, og som har ansvaret for den retlige afgørelse, som skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af det spørgsmål, den forelægger Domstolen. Når de af den nationale ret forelagte spørgsmål vedrører gyldigheden af en EU-retlig regel, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse (dom af 16.7.2020, Facebook Ireland og Schrems, C-311/18, EU:C:2020:559, præmis 73 og den deri nævnte retspraksis).

26 Heraf følger, at der foreligger en formodning for, at spørgsmål om EU-retten er relevante. Domstolen kan kun afslå at træffe afgørelse vedrørende et præjudicielt spørgsmål fra en national ret, såfremt det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af en EU-retlig regel savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, når problemet er af hypotetisk karakter, eller når Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en sagligt korrekt besvarelse af de forelagte spørgsmål (dom af 28.4.2022, Caruter, C-642/20, EU:C:2022:308, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis).

27 I det foreliggende tilfælde fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at den nationale ret ikke er i tvivl om, hvorvidt den omtvistede bestemmelse finder anvendelse på hovedsagen, men hvorvidt den, henset til forordning nr. 2100/94, og navnlig denne forordnings artikel 94, stk. 2, første punktum, er gyldig. Det fremgår ligeledes af forelæggelsesafgørelsen, at MS i første instans har gjort

gældende, at den skade, som STV har lidt, er blevet kompenseret ved betalingen af den rimelige godtgørelse i henhold til artikel 94, stk. 1, i forordning nr. 2100/94 i stedet for udsåningsafgiften i henhold til artikel 5, stk. 5, i forordning nr. 1768/95. Sidstnævnte bestemmelse vedrører imidlertid størrelsen af den rimelige godtgørelse, der skal betales til indehaveren i henhold til artikel 14, stk. 3, fjerde led, i forordning nr. 2100/94, hvilket forudsætter, at betingelserne i denne forordnings artikel 14, stk. 1, er opfyldt, herunder bl.a. betingelsen om anvendelse, med det formål at opretholde landbrugsproduktionen, af formeringsmateriale af en beskyttet sort med henblik på formering på marken på en landbrugers egen bedrift. Endelig fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at parterne i hovedsagen kun er uenige om, hvor meget der skal betales i erstatning for ulovlig udsåning.

28 Det fremgår således ikke, og slet ikke klart, at den bedømmelse af gyldigheden, som den forelæggende ret har anmodet om, savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, eller at problemet er af hypotetisk karakter.

29 Anmodningen om præjudiciel afgørelse kan følgelig antages til realitetsbehandling.

Det præjudicielle spørgsmål

30 Med sit eneste spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om den omtvistede bestemmelse er gyldig, henset til artikel 94, stk. 2, første punktum, i forordning nr. 2100/94, for så vidt som den fastsætter, at indehaveren i tilfælde af gentagne og forsætlige misligholdelser af forpligtelsen til at betale det rimelige vederlag i henhold til denne forordnings artikel 14, stk. 3, fjerde led, skal erstattes eventuel yderligere opstået skade, og at en sådan erstatning mindst skal omfatte et engangsbeløb svarende til det firedobbelte af det gennemsnitlige beløb, der opkræves for produktion på licens af en tilsvarende mængde formeringsmateriale af beskyttede sorter af den pågældende planteart i samme område.

31 Det bemærkes, at der i henhold til artikel 13, stk. 2, i forordning nr. 2100/94 kræves tilladelse fra indehaveren, hvis der benyttes sortsbestanddele eller udbytte af den beskyttede sort, bl.a. til produktion eller reproduktion (formering).

32 Med henblik på at beskytte landbrugsproduktionen fastsætter denne forordnings artikel 14, stk. 1, imidlertid, at det som en undtagelse fra forpligtelsen til at indhente tilladelse fra indehaveren er tilladt landbrugere med henblik på formering på marken på deres egne bedrifter at anvende udbytte, som de har tilvejebragt ved på deres egne bedrifter at plante formeringsmateriale af en beskyttet sort, der er opført på listen over landbrugsafgrøder i nævnte forordnings artikel 14, stk. 2. Anvendelsen af denne undtagelse forudsætter, at visse regler er opfyldt.

33 Artikel 14, stk. 3, i forordning nr. 2100/94 bestemmer dels, at disse nærmere regler for håndhævelsen af denne undtagelse og for beskyttelsen af planteforædlernes legitime interesser, som omhandlet i denne forordnings artikel 11, stk. 1, og af landbrugernes legitime interesser fastsættes i gennemførelsesbestemmelser i medfør af nævnte forordnings artikel 114, dels opstiller denne bestemmelse kriterierne herfor. Blandt sidstnævnte kriterier findes kriteriet i samme forordnings artikel 14, stk. 3, fjerde led, hvorefter indehaveren skal betales et undtagelsesvist rimeligt vederlag for anvendelsen af denne undtagelse (herefter »det undtagelsesvise rimelige vederlag«). Dette undtagelsesvise rimelige vederlag skal være betydeligt lavere end licensafgiften.

34 De landbrugere, der er omfattet af artikel 14, stk. 3, fjerde led, i forordning nr. 2100/94, og som ikke betaler det heri omhandlede vederlag til indehaveren, kan ikke påberåbe sig undtagelsen i denne forordnings artikel 14, stk. 1, og skal anses for at have foretaget en af de handlinger, der er omhandlet i denne forordnings artikel 13, stk. 2. Det følger af nævnte forordnings artikel 94, stk. 1, at indehaveren af den pågældende landbruger kan kræve, at krænkelsen bringes til ophør, eller at der betales en rimelig godtgørelse, eller begge dele. Hvis det drejer sig om en forsætlig eller uagtsom handling, skal landbrugeren desuden erstatte samme indehavers tab i henhold til samme forordnings artikel 94, stk. 2 (jf. i denne retning dom af 25.6.2015, Saatgut-Treuhandverwaltung, C-242/14, EU:C:2015:422, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis).

35 For så vidt som forordning nr. 1768/95 præciserer de kriterier, der er fastsat i artikel 14, stk. 3, i forordning nr. 2100/94, og Kommissionen inden for rammerne af sine gennemførelsesbeføjelser er beføjet til at træffe samtlige de foranstaltninger, der er nødvendige eller hensigtsmæssige med henblik på at gennemføre sidstnævnte forordning, forudsat at de pågældende foranstaltninger ikke strider mod denne forordning (jf. i denne retning dom af 15.10.2014, Parlamentet mod Kommissionen, C-65/13, EU:C:2014:2289, præmis 44 og den deri nævnte retspraksis), skal det afgøres, om Kommissionen ved i den omtvistede bestemmelse at foreskrive, at indehaveren skal erstattes eventuel yderligere opstået skade gennem betaling af et minimumsengangsbeløb, har tilsidesat artikel 94, stk. 2, i forordning nr. 2100/94, således som denne er fortolket af Domstolen.

36 Det fremgår af Domstolens praksis, at artikel 94 i forordning nr. 2100/94 skaber en ret til erstatning for indehaveren af retten til EF-sortsbeskyttelse, der ikke udelukkende er fuldstændig, men som desuden er støttet på et objektivt grundlag – dvs. at den alene omfatter den skade, der følger af denne krænkelse, uden at denne artikel kan tjene som grundlag for at pålægge et krænkelsestillæg (jf. i denne retning dom af 9.6.2016, Hansson, C-481/14, EU:C:2016:419, præmis 33 og 43).

37 Artikel 94 i forordning nr. 2100/94 kan derfor ikke fortolkes således, at denne bestemmelse kan tjene som retsgrundlag for, at den krænkende part kan pålægges til rettighedsindehaveren at betale erstatning med karakter af straf, der er fastsat ud fra en fast sats (dom af 9.6.2016, Hansson, C-481/14, EU:C:2016:419, præmis 34).

38 Tværtimod skal størrelsen af den erstatning, der skal betales i henhold til artikel 94, så nøje som muligt afspejle den faktiske og reelle skade, indehaveren har lidt som følge af krænkelsen (dom af 9.6.2016, Hansson, C-481/14, EU:C:2016:419, præmis 35).

39 For det første har artikel 94, stk. 1, i forordning nr. 2100/94 nemlig til formål økonomisk at erstatte den fordel, som den krænkende part opnår ved krænkelsen, idet denne fordel svarer til det beløb, der svarer til det gebyr, som vedkommende ikke har betalt. Domstolen har i denne henseende præciseret, at denne bestemmelse ikke fastsætter nogen form for erstatning for anden skade end den, som er forbundet med den manglende betaling af »den rimelige godtgørelse« som omhandlet i bestemmelsen (dom af 9.6.2016, Hansson, C-481/14, EU:C:2016:419, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).

40 For det andet omhandler artikel 94, stk. 2, i forordning nr. 2100/94 den skade, som den krænkende part »desuden« er forpligtet til at erstatte indehaveren i tilfælde af, at der er begået en krænkelse »forsætligt eller uagtsomt« (dom af 9.6.2016, Hansson, C-481/14, EU:C:2016:419, præmis 32).

41 Hvad angår omfanget af den erstatning, der er omhandlet i artikel 94, stk. 2, i forordning nr. 2100/94, har Domstolen fastslået, at det tilkommer indehaveren af den krænkede sort at fremlægge de omstændigheder, der godtgør, at vedkommendes skade går ud over de omstændigheder, der dækkes af den rimelige godtgørelse i denne artikel (dom af 9.6.2016, Hansson, C-481/14, EU:C:2016:419, præmis 56).

42 I denne forbindelse kan størrelsen af licensafgiften ikke som sådan tjene som grundlag for vurderingen af denne skade. En sådan afgift muliggør nemlig beregningen af den rimelige godtgørelse i artikel 94, stk. 1, i forordning nr. 2100/94 og hænger ikke nødvendigvis sammen med den skade, der stadig ikke er erstattet (jf. i denne retning dom af 9.6.2016, Hansson, C-481/14, EU:C:2016:419, præmis 57).

43 Det tilkommer under alle omstændigheder den påkendende ret at vurdere, i hvilket omfang de skader, som indehaveren af den krænkede sort har påberåbt sig, kan bevises med nøjagtighed, eller om der er anledning til at fastsætte et engangsbeløb, der så godt som muligt afspejler den skade, der faktisk er lidt (dom af 9.6.2016, Hansson, C-481/14, EU:C:2016:419, præmis 59).

44 Det er i lyset af disse betragtninger, at den omtvistede bestemmelses gyldighed skal undersøges i forhold til artikel 94, stk. 2, første punktum, i forordning nr. 2100/94.

45 Det skal for det første bemærkes, at den omtvistede bestemmelse fastsætter et minimumsengangsbeløb svarende til det gennemsnitlige beløb af licensafgiften, men at licensafgiften ikke kan tjene som grundlag for vurderingen af en skade i henhold til artikel 94, stk. 2, i forordning nr. 2100/94, således som det er anført i denne doms præmis 42.

46 For det andet bemærkes, at den omstændighed, at der skal betales et minimumsengangsbeløb i erstatning til indehaveren for eventuel yderligere opstået skade, indebærer, i lighed med, hvad Kommissionen har anført som svar på et spørgsmål fra Domstolen, at den pågældende indehaver ikke er forpligtet til at godtgøre omfanget af den lidte skade, men alene, at der foreligger en gentagen og forsætlig misligholdelse af denne indehavers rettigheder. Som det er anført i denne doms præmis 38 og 41, skal erstatningen i henhold til artikel 94 i forordning nr. 2100/94 så nøje som muligt afspejle den faktiske og reelle skade, som er lidt af indehaveren, som det tilkommer at redegøre for de omstændigheder, der viser, at den i artikel 94, stk. 2, omhandlede skade overstiger den rimelige godtgørelse i henhold til forordningens artikel 94, stk. 1.

47 Den omstændighed, at der skal betales et minimumsengangsbeløb i erstatning, indebærer ligeledes, at der opstilles en uafkræftelig formodning med hensyn til mindsteomfanget af den lidte skade, og at retsinstansernes skønsbeføjelse begrænses, eftersom retsinstanserne alene kan forhøje det minimumsengangsbeløb, der er fastsat i den omtvistede bestemmelse, men ikke nedsætte det, selv om den reelle skade let kan påvises og vise sig at være mindre end dette minimumsengangsbeløb, hvilket Kommissionen som svar på et spørgsmål stillet af Domstolen i retsmødet herom har anerkendt.

48 Endelig fremgår det af den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 43, at erstatningen i henhold til artikel 94, stk. 2, i forordning nr. 2100/94 kun kan fastsættes til et engangsbeløb på grundlag af en vurdering foretaget af den påkendende ret. Eftersom den omtvistede bestemmelse foreskriver, at der skal betales et minimumsengangsbeløb i erstatning til indehaveren for eventuel yderligere opstået skade, begrænser den i denne henseende ligeledes den pågældende rets skønsbeføjelse.

49 Det skal for det tredje bemærkes, at selv om omfanget af den erstatning, der skal betales i henhold til artikel 94 i forordning nr. 2100/94 – som bemærket i denne doms præmis 37 og 38, og som anført af generaladvokaten i punkt 83 i dennes forslag til afgørelse – så nøje som muligt skal afspejle den faktiske og reelle skade, som indehaveren har lidt, uden at denne erstatning har karakter af straf, kan den omtvistede bestemmelse, idet den fastsætter størrelsen af erstatningen for en sådan skade til et minimumsengangsbeløb svarende til det firedobbelte af licensafgiften, føre til, at der tilkendes en erstatning af en strafferetlig karakter.

50 For det fjerde bemærkes, for så vidt angår Kommissionens argumenter, der er støttet på dom af 25. januar 2017, Stowarzyszenie Oławska Telewizja Kablowa (C-367/15, EU:C:2017:36), og som anført af generaladvokaten i punkt 87 og 88 i forslaget til afgørelse, at den sag, der gav anledning til den pågældende dom, vedrørte fortolkningen af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/48/EF af 29. april 2004 om håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder (EUT 2004, L 157, s. 45), mens Domstolen i den foreliggende sag skal vurdere gyldigheden af en bestemmelse i forordning nr. 1768/95, der udgør en gennemførelsesforanstaltning til forordning nr. 2100/94, og som i lighed med, hvad der er anført i denne doms præmis 35, skal være forenelig med denne gennemførelsesforordning, navnlig dennes artikel 94, stk. 2. Desuden vedrører dette direktiv samtlige intellektuelle ejendomsrettigheder, og ikke alene EF-sortsbeskyttelsen og de forskellige mulige krænkelser og tilsidesættelse af de heri omhandlede rettigheder. Selv om det i givet fald kan være relevant at tage hensyn til dette direktiv i forbindelse med fortolkningen af forordning nr. 2100/94, skal det imidlertid undgås, at forordningen under dække af en kontekstuel fortolkning tillægges en rækkevidde, som ikke er i overensstemmelse med dens ordlyd og formål på området for EF-sortsbeskyttelsen.

51 Således som det fremgår af denne doms præmis 45-49, er den omtvistede bestemmelse, for så vidt som den fastsætter erstatningens størrelse i forhold til licensafgiften, opstiller en uafviselig formodning med hensyn til mindsteomfanget af den skade, som indehaveren har lidt, og begrænser skønsbeføjelsen for den ret, ved hvilken en sag er anlagt, i strid med artikel 94, stk. 2, i forordning nr. 2100/94, således som denne bestemmelse er fortolket af Domstolen. Den omstændighed, som STV og Kommissionen har henvist til, om, at denne bestemmelse udelukkende finder anvendelse i tilfælde af en gentagen og forsætlig tilsidesættelse af forpligtelsen til at betale den undtagelsesvise rimelige godtgørelse, der er fastsat i denne forordnings artikel 14, stk. 3, fjerde led, kan ikke ændre denne konklusion. Ved vedtagelsen af den omtvistede bestemmelse har Kommissionen, henset til artikel 94, stk. 2, i forordning nr. 2100/94, således overskredet grænserne for sin gennemførelsesbeføjelse.

52 Det følger af samtlige ovenstående betragtninger, at den omtvistede bestemmelse er ugyldig, henset til artikel 94, stk. 2, første punktum, i forordning nr. 2100/94, for så vidt som den fastsætter, at indehaveren i tilfælde af gentagne og forsætlige misligholdelser af forpligtelsen til at betale det rimelige vederlag i henhold til artikel 14, stk. 3, fjerde led, i forordning nr. 2100/94 skal erstattes eventuel yderligere opstået skade, og at en sådan erstatning mindst skal omfatte et engangsbeløb svarende til det firedobbelte af det gennemsnitlige beløb, der opkræves for produktion på licens af en tilsvarende mængde formeringsmateriale af beskyttede sorter af den pågældende planteart i samme område.

Sagsomkostninger

53 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

Artikel 18, stk. 2, i Kommissionens forordning (EF) nr. 1768/95 af 24. juli 1995 om gennemførelsesbestemmelser vedrørende landbrugsundtagelsen i artikel 14, stk. 3, i Rådets forordning (EF) nr. 2100/94 om EF-sortsbeskyttelse, som ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 2605/98 af 3. december 1998, er ugyldig.

Underskrifter